

З.Руданський Ю.К. Досвід підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів „спеціаліст” і „магістр”. Інновації у вищій освіті. – К.: Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. – 275 с.

Отримано 27.04.2004

УДК 37.015.6

Н.С.ЛЕЛЮК, канд. екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ

Розглядаються проблеми якості освіти і необхідність в умовах переходу на ринкові принципи функціонування економіки тісного зв'язку ВНЗ з роботодавцями.

Відколи в Україні почалися ринкові перетворення стала критичною проблема трудових ресурсів та виховання нового покоління керівників та спеціалістів, які були здатні управляти підприємствами та організаціями у сучасних умовах. На сьогодні стає важлива проблема підвищення якості освіти.

Якість вищої освіти традиційно пов'язується з якістю навчального процесу, розробки дисциплін навчального плану, викладання. Спеціалізовані показники громадської акредитації враховують:

- рівень викладання гуманітарних дисциплін, їх професійне спрямування;
- співвідношення фундаментальних і спеціальних дисциплін, їх взаємозв'язок; новітні технології і дидактичні ресурси;
- практичну підготовку, навички та вміння;
- володіння іноземними мовами, комп'ютерними технологіями тощо[1].

Але швидкоплинність змін, що відбуваються у світі, примушує переглянути усталені погляди. При цьому не може залишатись без змін ні структура, ні форма навчального процесу. Час вимагає ґрунтовної перебудови основ діяльності вузу.

На сьогодні проводиться багато робочих нарад, науково-практичних конференцій на державному і міжнародному рівнях, діють Українські асоціації з розвитку менеджменту та бізнес-освіти, Національно-методична комісія з менеджменту та ін. Такі фахівці, як Н.Ушакова, В.Заболотний, Л.Віткін та ін. особливо загострюють проблему якості підготовки кадрів у країнах з перехідною економікою, однією з яких є Україна. При цьому виділяють низку загальних факторів, що суттєво погіршили рівень надання послуг вищої освіти [2]:

- скасування державного розподілу випускників вузів;

- дефіцит фахівців, здатних працювати в умовах ринкової економіки, і натомість надлишок традиційних фахівців;
- нестабільний попит на фахівців – випускників вузів;
- зниження інтересу до оволодіння технічними знаннями та набуття інженерної професії;
- скорочення фінансування з державного бюджету загально-освітньої та наукової діяльності.

Одним з ключових питань підвищення якості освіти, а також рівня надання послуг вищої школи є тісний зв'язок навчального закладу, його випускових кафедр з роботодавцем. Вузи та інші навчальні заклади є частиною великої виробничої галузі, що працює в умовах конкуренції. Ця галузь виробляє найважливіший ресурс – трудовий. Різке зростання кількості суб'єктів господарювання, велика різноманітність сфер бізнесу, його широка орієнтація і багато іншого, що зумовлює різні характеристики поведінки та стратегії на ринку, фактично означає появу широкого спектру критеріїв якості та вимог до робочої сили.

В умовах переходу на ринкові принципи функціонування економіки та загострення конкуренції вузи повинні, *по-перше*, шукати джерело конкурентних переваг для себе, стосовно підвищення професійності тих спеціалістів, яких вони випускають. Ні для кого не секрет, що сьогодні з різних причин одержання державного диплома про вищу освіту часто є одним із важливих мотивів для абітурієнтів та їхніх батьків при виборі вузу. Однак через велику кількість спеціалістів із вищою економічною освітою наявність диплома є необхідним, але ще не достатнім фактором конкурентоспроможності спеціаліста на ринку праці. Тут багато вузів можуть використовувати свою унікальність у підготовки спеціалізованих висококваліфікованих кадрів. Унікальність їх може полягати в тому, що вони готують фахівців (тих же економістів, бухгалтерів) для специфічних підприємств різних галузей народного господарства з урахуванням особливостей технологічного процесу виробництва продукції чи надання послуг. При цьому вуз створює свою „торгову марку”.

Ці переваги навчальні засоби повинні використовувати в період демографічного спаду, коли абітурієнти обиратимуть той вуз, що забезпечить їх найвищою кваліфікацією, надасть можливість влаштуватися на цікаву роботу з високою зарплатою, отож вони обиратимуть найпрестижніший та найбільш визнаний у своїй галузі вуз. Зв'язок з підприємствами – це ключ до підвищення якості послуг і розвитку „торгової марки” вузу як виробника якісних освітніх послуг.

По-друге, багато фахівців вищої освіти підтримують думку о том, що „модернізація системи вищої освіти в Україні має бути спрямована передусім на демократизацію, послідовне впровадження академічних

прав і свобод освітніх установ, на створення умов економічної самостійності. На основі саме такого підходу вузи зможуть сформувати власну стратегію розвитку з урахуванням потреб споживачів ринку освітнянських послуг і ринку праці” [1]. На сьогодні система оцінки якості програм і навчальних закладів побудована на вимогах держави, тобто Міністерства освіти і науки, і не передбачає зворотного зв'язку з бізнесом, а якщо й передбачає, то про його ефективність не варто й говорити. Ці вимоги не завжди відповідають потребам абітурієнтів та роботодавців. Вузи повинні задовольняти вимоги, що додаються до вимог міністерств, а для цього їм необхідна самостійність. На наш погляд, повинно бути більш дисциплін по вибору вузу, що дозволить більш оперативно випусковим кафедрам впровадити сучасні дисципліни і відповідати вимогам споживачів.

По-третє, метою вищої освіти є фундаментальна підготовка і розвиток особистості майбутнього спеціаліста. Нажаль багато студентів мають гарну базову освіту, але не мають можливості цю базову освіту втілити в ідею і довести її до реалізації, не можуть формувати власної думки стосовно того чи іншого професійного питання. Це пов'язано з тим, що їм бракує практичних знань та навичок, котрі вони можуть одержати за час проходження різного виду практик. На практиці студенти повинні добре вивчати проблеми галузі, підприємств. При цьому повинно змінитися ставлення керівників організацій і підприємств до освіти, до потреб вузів у базах практики, в формуванні баз даних результатів господарсько-фінансової діяльності та ін. Це ще один крок до того, щоб вуз запропонував нового, більш якісного, корисного спеціаліста.

В-четвертих, має бути реальний механізм зворотного зв'язку із студентами, випускниками. Вузи повинні приділяти достатньо уваги підтримці контакту з випускниками, відслідковувати їхні професійні успіхи, щоб визначити знання та навичок, яких бракує випускникам для досягнення успіху в кар'єрі. З часом випускники стають роботодавцями, керівниками, власниками і „навчаються” не тільки самі, а вчать ще й своїх працівників. Аналіз цієї інформації повинен стати основою для успішного розвитку навчальних програм у підготовці фахівців.

Таким чином, щоб підняти якість освіти, об'єктивно необхідно поглиблення зв'язків навчального закладу з бізнесом. Потрібно створити такі умови, коли тісна співпраця з роботодавцями є об'єктивною умовою „виживання”.

1. Заболотний В., Ушакова Н. Якість роботи вузу можна оцінити // Синергія. – 2003. – №1. – С.2-7.

2. Овсяннікова П. Як долають перешкоди вітчизняні ВНЗ, що готують ділову еліту // Синергія. – 2003. – №3. – С.11-15.

3.Візьміться за впровадження міжнародної системи якості стандарту ISO 9000 // Синергія. – 2003. – №1. – С. 8-11.

Отримано 27.04.2004

УДК 37.015.6

Л.О.КИЗИЛОВА, канд. екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

ПРОБЛЕМИ ЗВ'ЯЗКУ ЗМІСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ І ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ „ОБЛІК І АУДИТ”

Аналізується зміст освітньо-професійної програми підготовки бакалавра і спеціаліста за напрямом 0501 „Економіка і підприємництво” спеціальності „Облік і аудит”. Обґрунтована необхідність включення до освітньо-професійної програми дисциплін „Податкова система”, „Податковий менеджмент”, „Соціальне страхування”.

З метою адаптації національної вищої школи до ринкових умов та інтеграції в європейський освітній простір Указом Президента України „Про заходи щодо вдосконалення системи вищої освіти України” від 17 лютого 2004 р. №199 поряд з метою вивчення аспектів Болонського процесу і розробки пропозицій щодо участі в ньому України окреслюються також завдання прискорити розроблення ефективних механізмів стимулювання участі роботодавців у підготовці та працевлаштуванні фахівців, організації практики студентів і підтримці навчальних закладів у реалізації освітніх та наукових проектів [1].

На шляху інтеграції в європейський освітній простір безумовно слід орієнтуватись на пріоритети розвитку і реформування вищої школи європейських держав. Проте система освіти в кожній державі пов'язана з національними традиціями, з системами політичних та економічних відносин і прагнення до порівняльних норм не тотожне уніфікації всіх функцій і видів діяльності вищої освіти. Президент Асоціації європейських університетів Е.Фромент зазначав, що „... наряду со стремлением к унификации образования следует поощрять разнообразие содержания общеобразовательных программ ... Болонский процесс – путь к интеграции европейского высшего образования без ущерба для разнообразия национальных культур, гарантирующих качество образовательных услуг” [2].

Підготовка фахівців-економістів із сучасним світоглядом, професійними знаннями інноваційного характеру, вмінням їх практичного використання при розв'язанні соціально-економічних проблем на базі постійної самоосвіти є метою сучасної економічної освіти студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації згідно із Концепці-